

Υπηρεσία Συντήρησης
Μνημείων Ακρόπολης

Σχέδιο προετοιμασίας ανεξάρτητης επίσκεψης στην Ακρόπολη με θέμα «Ακρόπολη και Αναστήλωση»

Ενότητες

Στόχοι σχεδίου προετοιμασίας	2
Υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό.....	2
Προτάσεις για δραστηριότητες πριν από την επίσκεψη στην Ακρόπολη	3
ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ.....	3
ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΡΑΧΟΥ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ	4
ΑΝΑΣΤΗΛΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ	4
Προτάσεις για δραστηριότητες κατά την επίσκεψη στην Ακρόπολη	5
1. Ναός Αθηνάς Νίκης	5
2. Προπύλαια	5
3. Παρθενώνας	6
4. Ερέχθειο	6
5. Ο Βράχος, Τα Τείχη και Το Περιβάλλον	7
Προτάσεις για δραστηριότητες μετά από την επίσκεψη στην Ακρόπολη	7

Στόχοι σχεδίου προετοιμασίας

Το σχέδιο μαθήματος απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς που ενδιαφέρονται να επισκεφθούν με τους μαθητές τους την Ακρόπολη και να ενημερωθούν για τα αναστηλωτικά έργα των μνημείων της Ακρόπολης. Περιλαμβάνει υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό καθώς και προτάσεις αξιοποίησής του.

Στόχος είναι να βοηθήσει:

➤ **τους εκπαιδευτικούς:**

- να οργανώσουν και να πραγματοποιήσουν μία πιο εποικοδομητική εκπαιδευτική επίσκεψη στην Ακρόπολη
- να εφοδιαστούν με το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό
- να ανακαλύψουν τρόπους αξιοποίησης του υλικού στο σχολείο ή στον αρχαιολογικό χώρο καθώς και διαθεματικές δραστηριότητες για επεξεργασία με τους μαθητές τους.

➤ **τους μαθητές:**

- να γνωρίσουν το θέμα της επίσκεψης από πριν και έτσι να το κατανοήσουν και να εμβαθύνουν περισσότερο κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους στην Ακρόπολη
- να αισθανθούν πιο εξοικειωμένοι με τον αρχαιολογικό χώρο και να επικεντρώσουν το ενδιαφέρον τους στα αναστηλωτικά έργα που επιτελούνται στο Βράχο για περισσότερα από 45 χρόνια
- να μάθουν πώς πρέπει να επεξεργάζονται εικόνες, στοιχεία και δεδομένα από διάφορες πηγές προκειμένου να προσεγγίσουν ένα νέο θέμα
- να κινούνται οργανωμένα, μεθοδικά και με συγκεκριμένους στόχους
- να αναπτύξουν ατομικές δεξιότητες και να καλλιεργήσουν την παρατηρητικότητα, τη μνήμη και τη φαντασία τους
- να καλλιεργήσουν την κοινωνική τους συμπεριφορά
- να καλλιεργήσουν αρχές όπως τον σεβασμό και την εκτίμηση για την πολιτιστική μας κληρονομιά και ευαισθησία για τη σωστή διαφύλαξή της
- να εξασκήσουν την κριτική τους σκέψη και να γνωρίσουν νέα επαγγέλματα
- να αποκτήσουν όσο το δυνατό ιστορική συνείδηση και να έχουν μία εποικοδομητική εμπειρία

Υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό

1. Αποθετήριο εκπαιδευτικού περιεχομένου για την Ακρόπολη (http://repository.acropolis-education.gr/acr_edu/) όπου μπορείτε να βρείτε σε ψηφιακή μορφή:

- τον εκπαιδευτικό φάκελο «[Ακρόπολη και Αναστήλωση](#)». Ο φάκελος ανήκει στο δανειστικό εκπαιδευτικό υλικό του Τομέα Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης.
- φωτογραφίες αναστηλωτικών εργασιών στα μνημεία από την ενότητα «[Εικόνες](#)» του Αποθετηρίου.
- τα έντυπα του τμήματος (σε μορφή pdf):
  - [10 Ερωτήσεις για την αναστήλωση των μνημείων της Ακρόπολης](#)
  - [Πάμε στην Ακρόπολη \(για τον εκπαιδευτικό\)](#) και [\(για το μαθητή\)](#)
- [πέντε παρουσιάσεις \(ppt\)](#) σχετικές με το μεγάλο και σύγχρονο αναστηλωτικό έργο που πραγματοποιείται στα μνημεία της Ακρόπολης

- τις ταινίες-βίντεο:
  - [Οι Δρόμοι της Ανάπτυξης «Ακρόπολη: Έργα συντήρησης και αποκατάστασης»](#)
  - [Μικρές Ιστορίες Αναστήλωσης](#)
  - [Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Μια Μέρα στην Ακρόπολη αναστηλώνοντας τα μνημεία της»](#)
  - [Προβολή των αναστηλωτικών έργων στην πλατφόρμα YouTube κανάλι ΥΣΜΑ](#)
- τις διαδραστικές εφαρμογές:
  - Το Πρόγραμμα Γλαύκα: <https://theglafkaproject.ysma.gr/> για τις αναστηλωτικές επεμβάσεις που πραγματοποιούνται στην Ακρόπολη
  - Την [εικονική περιήγηση στην Ακρόπολη](#)

2. **Ιστοσελίδα** της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης (<https://www.ysma.gr/>) όπου μπορείτε να βρείτε πληροφορίες για όλα τα ολοκληρωμένα και τα τρέχοντα αναστηλωτικά προγράμματα στα μνημεία της Ακρόπολης.

Σημείωση: Εάν επιθυμείτε να κάνετε μία εισαγωγή στην τοπογραφία της Ακρόπολης, μπορείτε να δανειστείτε την **Εκπαιδευτική μουσειοσκευή «Πάμε στην Ακρόπολη»**

Το σχέδιο μαθήματος που προτείνεται, διακρίνεται ως προς τη δομή του σε τρία στάδια: πριν – κατά – μετά την επίσκεψη. Η διάκριση αυτή είναι ενδεικτική, καθώς ο κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να ακολουθήσει μία εντελώς διαφορετική δομή κατά την προετοιμασία και οργάνωση της επίσκεψής του στον αρχαιολογικό χώρο. Μπορεί να προσθέσει ή να παραλείψει δραστηριότητες ανάλογα με το δυναμικό της τάξης.

Προτάσεις για δραστηριότητες πριν από την επίσκεψη στην Ακρόπολη

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

1. Ξεκινήστε την προετοιμασία των μαθητών σας με μια γενική συζήτηση για την Ακρόπολη. Την έχουν επισκεφθεί όλοι; Τι θυμούνται περισσότερο; Έχουν προσέξει ότι γίνονται έργα;
2. Συνεχίστε με την [εικονική περιήγηση 360° στην Ακρόπολη](#). Οι μαθητές θα δουν πως είναι ο χώρος σήμερα και αυτό θα σας βοηθήσει να «περιηγηθείτε» σε καθένα από τα τέσσερα πιο γνωστά μνημεία. Ενθαρρύνετέ τους να μοιραστούν τις εντυπώσεις τους με όλη την τάξη.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΡΑΧΟΥ

3. Κάντε μία σύντομη παρουσίαση της Ακρόπολης ως ιερό και εστιάστε στις αλλαγές που υπέστη σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους. Θα σας βοηθήσουν τα έντυπα [Πάμε στην Ακρόπολη \(για τον εκπαιδευτικό\)](#) και [\(για το μαθητή\)](#)
4. Στο [Αποθετήριο](#) και στην [ιστοσελίδα της ΥΣΜΑ](#) θα βρείτε σχέδια που αναπαριστούν τα μνημεία ανά τους αιώνες.
5. Συζητήστε τις διάφορες καταστροφές και τις αλλαγές χρήσης των μνημείων. Υπάρχει ανάγκη να αποκατασταθούν; Τι σκέφτονται για την τωρινή κατάσταση των μνημείων;

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ

6. Συζητήστε τους λόγους για τους οποίους στη σύγχρονη εποχή είναι επιβεβλημένη η συντήρηση, αποκατάσταση και προβολή της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, των αρχαίων και ιστορικών δηλαδή μνημείων και συνόλων και πιο ειδικά των μνημείων της Αθηναϊκής Ακρόπολης.
7. Σε αυτό το στάδιο θα σας βοηθήσει η παρουσίαση με τίτλο: [«Το Πρόγραμμα Γλαύκα: Οι αξίες που αντιπροσωπεύουν τα μνημεία της Ακρόπολης»](#) ή το έντυπο 3 του εκπαιδευτικού φακέλου [«Ακρόπολη και Αναστήλωση»](#)
8. Χρησιμοποιήστε το έντυπο [10 Ερωτήσεις για την αναστήλωση των μνημείων της Ακρόπολης](#) προκειμένου να αφυπνίσετε το ενδιαφέρον των παιδιών για το θέμα.

ΑΝΑΣΤΗΛΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ

9. Συνεχίστε την επεξεργασία του θέματος με την παρουσίαση: [«Το ταξίδι – οι αιτίες της φθοράς στα Μνημεία της Ακρόπολης»](#), με τη βοήθεια της οποίας θα καταλάβουν τα προβλήματα των μνημείων και τα αίτια της επέμβασης ή με τη βοήθεια του εντύπου 2 του εκπαιδευτικού φακέλου [«Ακρόπολη και Αναστήλωση»](#).
10. Πριν προχωρήσετε στα είδη των επεμβάσεων, θα ήταν χρήσιμο να αναφερθείτε στις αρχές που πρέπει να τηρούνται κατά την υλοποίηση ενός αναστηλωτικού έργου. Σε αυτό το σημείο μπορείτε να δείξετε την παρουσίαση: [«Το Πρόγραμμα Γλαύκα: Οι αρχές των αναστηλωτικών έργων στην Ακρόπολη»](#) και να το χρησιμοποιήσετε ως αφετηρία για να μιλήσετε για τα λάθη που έγιναν στις παλαιότερες αναστηλωτικές επεμβάσεις.
11. Συνεχίστε με τα είδη των αναστηλωτικών επεμβάσεων: τη δομική αποκατάσταση και τη συντήρηση επιφανείας και εξηγήστε στα παιδιά πώς μ' αυτές τις επεμβάσεις τηρούνται οι παραπάνω αρχές. Σε αυτό το στάδιο θα σας βοηθήσει η ψηφιακή εφαρμογή [«Το Πρόγραμμα Γλαύκα»](#) και συγκεκριμένα η 2^η ενότητα «Η Βοήθεια» καθώς και η παρουσίαση με τίτλο: [«Το Πρόγραμμα Γλαύκα: Η μέθοδος των επεμβάσεων στα μνημεία της Ακρόπολης – η δομική αποκατάσταση»](#). Πολύ χρήσιμες θα σας φανούν και οι [«Εικόνες»](#) που θα βρείτε στο Αποθετήριο από τις διάφορες αναστηλωτικές εργασίες που κατά καιρούς έχουν γίνει στα μνημεία καθώς και οι πληροφορίες για τα είδη των αναστηλωτικών επεμβάσεων στην [ιστοσελίδα της ΥΣΜΑ](#).
12. Χωρίστε τους μαθητές σας σε ομάδες και αναθέστε τους να μελετήσουν τις ακόλουθες ενότητες: Παρθενώνας, Ερέχθειο, Προπύλαια, Ναός Αθηνάς Νίκης, ο Βράχος-τα Τείχη και το περιβάλλον. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν την μπλε ενότητα των εντύπων με τις αναστηλωτικές εργασίες σε κάθε μνημείο από τον εκπαιδευτικό φάκελο [«Ακρόπολη και Αναστήλωση»](#) ή την [ψηφιακή εφαρμογή «Το Πρόγραμμα Γλαύκα»](#) και συγκεκριμένα την 4^η ενότητα «Η Δράση» καθώς και την [ιστοσελίδα της ΥΣΜΑ](#) με πληροφορίες για τις αναστηλωτικές επεμβάσεις σε κάθε μνημείο.

Εμπλουτίστε όλη την προετοιμασία σας στην τάξη με τις ταινίες – βίντεο που προτείνονται!

3. Παρθενώνας

Στον Παρθενώνα, το μεγαλύτερο μνημείο του Ιερού Βράχου, έχετε τη δυνατότητα να δείτε ποικίλες αναστηλωτικές επεμβάσεις, ολοκληρωμένες ή σε εξέλιξη.

Βγαίνοντας από τα Προπύλαια και αντικρίζοντας τη δυτική πλευρά του Παρθενώνα, μπορείτε να δείτε ένα από τα τρέχοντα αναστηλωτικά προγράμματα του ναού. Πρόκειται για την αποκατάσταση του δυτικού αετώματος. Το έργο έχει σωστικό χαρακτήρα, καθώς στοχεύει στην απομάκρυνση των οξειδωμένων συνδετικών στοιχείων της επέμβασης Μπαλάνου, τη συντήρηση αλλά και την ενίσχυση αρχιτεκτονικών μελών που παρουσιάζουν στατικά προβλήματα.

Παρατηρήστε τώρα τη ζωφόρο πίσω από την εξωτερική κιονοστοιχία του ναού. Μπορείτε να δείτε μία παλαιότερη αναστηλωτική επέμβαση που είχε γίνει στον οπισθόναο, η οποία περιλάμβανε και την απομάκρυνση όλων των λίθων της ζωφόρου. Ακολούθησε η μεταφορά τους στο Μουσείο και τη θέση τους επάνω στο μνημείο πήραν ακριβή αντίγραφα κατασκευασμένα από τεχνητό λίθο.

Συνεχίζοντας την περιήγησή σας στη βόρεια πλευρά του ναού θα σας απασχολήσει το αναστηλωτικό πρόγραμμα της βόρειας κιονοστοιχίας του ναού. Προσπαθήστε να βρείτε τους οκτώ κίονες που αποσυναρμολογήθηκαν μαζί με τον θριγκό τους. Θα σας βοηθήσει να το καταλάβετε το νέο πεντελικό μάρμαρο που χρησιμοποιήθηκε για να αντικατασταθούν όλοι οι διαβρωμένοι τσιμεντένιοι σπόνδυλοι της αναστήλωσης 1923-33. Συνολικά, 230 παρατοποθετημένα αρχιτεκτονικά μέλη, βάρους 900 τόνων, απομακρύνθηκαν από το μνημείο, προκειμένου να εξυγιανθούν και να επανέλθουν στη σωστή τους θέση. Επίσης απομακρύνθηκαν οι περισσότερες μετόπες και μεταφέρθηκαν στο Μουσείο, ενώ πάνω στο μνημείο τοποθετήθηκαν αντίγραφα κατασκευασμένα από τεχνητό λίθο.

Στην ανατολική πλευρά του Παρθενώνα μπορείτε να θαυμάσετε επίσης την εξυγιασμένη όψη του ναού καθώς και εδώ έχει γίνει αποσυναρμολόγηση, συντήρηση και επαναφορά στη θέση τους πολλών αρχιτεκτονικών μελών. Επίσης έχουν απομακρυνθεί όλες οι μετόπες, μεταφέρθηκαν στο Μουσείο και αντικαταστάθηκαν επάνω στο μνημείο με αντίγραφα κατασκευασμένα από τεχνητό λίθο. Πίσω και πάλι από την εξωτερική κιονοστοιχία της ανατολικής πλευράς μπορείτε να δείτε τους κίονες του προνάου. Πριν από το αναστηλωτικό πρόγραμμα ο πρόναος διατηρούσε έναν μόνο κίονα από τους έξι στη θέση του. Αναστηλώθηκαν δύο ολόκληροι κίονες με τα επιστύλια τους και τμηματικά άλλοι τρεις αποκαθιστώντας εν μέρει την πρόσοψη της εσωτερικής κιονοστοιχίας του ναού. Στα τρέχοντα προγράμματα περιλαμβάνεται και η λάξευση των ραβδώσεων σε κίονες του προνάου.

Στη νότια πλευρά του Παρθενώνα μπορείτε να ψάξετε για τον 5^ο από τα ανατολικά κίονα και να μιλήσετε για το πρόγραμμα που πραγματοποιήθηκε επί τόπου. Καθώς ο πρώτος σπόνδυλος ήταν υπό κατάρρευση, αρχικά αποσυναρμολογήθηκαν όλα τα αρχιτεκτονικά μέλη πάνω από τον κίονα. Στη συνέχεια μεταφέρθηκε ολόκληρος ο κίονας από τον δεύτερο σπόνδυλο και πάνω ώστε η ακολουθία των ενδιάμεσων σπονδύλων να μείνει αδιατάρακτη. Τέλος αποκαταστάθηκε ο κατεστραμμένος σπόνδυλος και επανήλθε ο κίονας πίσω στη θέση του.

4. Ερέχθειο

Φτάνοντας στο Ερέχθειο, δεν γίνεται να μην «αιχμαλωτίσουν» το βλέμμα σας οι όμορφες Καρυάτιδες. Πρόκειται για αντίγραφα από τεχνητό λίθο (τσιμέντο με προσμίξεις άμμου και χρώματος) και των έξι γλυπτών καθώς οι πέντε πρωτότυπες Καρυάτιδες έχουν απομακρυνθεί και μεταφερθεί στο Μουσείο για να προστατευτούν από την ατμοσφαιρική ρύπανση. Το έργο αυτό πραγματοποιήθηκε από το 1976 έως το 1984 και ήταν τόσο επιτακτικό εξαιτίας της ιδιαίτερα επιβαρυσμένης αθηναϊκής ατμόσφαιρας, που αποτέλεσε την αφετηρία όλης της αναστηλωτικής επέμβασης στο Ερέχθειο.

Συνολικά αποσυναρμολογήθηκαν 720 αρχιτεκτονικά μέλη και από τις τέσσερις πλευρές του ναού, τα οποία συντηρήθηκαν και συμπληρώθηκαν, όπου αυτό ήταν σκόπιμο. Στο βόρειο και στο νότιο τοίχο του ναού διορθώθηκαν παρατοποθετήσεις μελών, τα οποία επανήλθαν στην αρχική θέση που είχαν κατά την αρχαιότητα. Παρατηρήστε με τους μαθητές σας τα κενά που δημιουργήθηκαν στη δομή του μνημείου τα οποία συμπληρώθηκαν με μέλη κατασκευασμένα εξ ολοκλήρου από νέο μάρμαρο.

Επίσης, παρατηρήστε τη βορειοανατολική γωνία του ναού και προσπαθήστε να αναγνωρίσετε τον κίονα που είναι κατασκευασμένος από τεχνητό λίθο. Θα δείτε ότι το χρώμα του διαφέρει από αυτό των υπολοίπων. Η βορειοανατολική γωνία του ναού απέκτησε ξανά την όψη που είχε κατά την αρχαιότητα, καθώς τοποθετήθηκαν αντίγραφα από τεχνητό λίθο στη θέση του βόρειου κίονα και του υπερκείμενου θριγκού, τα πρωτότυπα των οποίων βρίσκονται στο Βρετανικό Μουσείο.

5. Ο Βράχος, Τα Τείχη και Το Περιβάλλον

Ο Βράχος της Ακρόπολης και τα Τείχη αποτελούν μνημείο ιστορίας και ταυτόχρονα φυσικού περιβάλλοντος. Οι αναστηλωτικές επεμβάσεις που διεξάγονται στον Βράχο και στα Τείχη επιδιώκουν την εξασφάλιση της στατικής τους επάρκειας, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, παράλληλα με τη συντήρηση και την αισθητική τους αναβάθμιση. Έτσι στη βόρεια πλευρά του τείχους είναι σε εξέλιξη ένα από τα τρέχοντα αναστηλωτικά προγράμματα, ενώ επεμβάσεις αποκατάστασης έχουν γίνει και σε περιοχές του νότιου τείχους της Ακρόπολης. Επίσης έχουν υλοποιηθεί εργασίες στερέωσης του βράχου κατά περιοχές και κατά προτεραιότητα. Παρά το γεγονός ότι τα κλασικά μνημεία, τα τείχη και ο βράχος της Ακρόπολης συνιστούν ένα ενιαίο μνημειακό σύνολο, ουσιαστικές διαφορές στη δομή τους επιβάλλουν διαφορετική μεθοδολογική προσέγγιση και αντιμετώπιση.

Κατά την επίσκεψή σας στην Ακρόπολη μπορείτε να συζητήσετε για την ανάγκη προστασίας αυτού του μνημειώδους περιβάλλοντος σε συνδυασμό με τους χιλιάδες επισκέπτες που καθημερινά επιθυμούν να βρεθούν στο χώρο αυτό. Παρατηρήστε τη δύσβατη επιφάνειά του σε πολλά σημεία, αποτέλεσμα των αρχαιολογικών ερευνών των προηγούμενων αιώνων, σκεφτείτε τη φθορά που προκαλούν τα βήματα των επισκεπτών αλλά και την αναγκαία επιβάρυνση που υφίσταται ο χώρος από την εγκατάσταση των εκτεταμένων εργοταξίων για τις ανάγκες των αναστηλωτικών έργων.

Προτάσεις για δραστηριότητες μετά από την επίσκεψη στην Ακρόπολη

Τα αναστηλωτικά έργα που διεξάγονται στην Ακρόπολη προσφέρονται για έναν διαθεματικό τρόπο διδασκαλίας, καθώς μπορούν να αποτελέσουν θέμα για ανάπτυξη σε πολλά μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος και μπορούν να ενταχθούν στη διδακτέα ύλη πολλών τάξεων. Ιδιαίτερα μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης του θέματος υπάρχουν στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Ακολουθεί μία σειρά ενδεικτικών προτάσεων για δημιουργικές συζητήσεις και εργασίες που μπορούν να γίνουν με τους μαθητές στο σχολείο μέσα από όλα τα μαθήματα τόσο σχετικά με την αναστήλωση των μνημείων της Ακρόπολης όσο και άλλων μνημείων σε όλη την Ελλάδα.

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ & ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Στο μάθημα της νεοελληνικής γλώσσας μελετήστε την ορολογία των αναστηλωτικών έργων και την ετυμολογία των λέξεων με στόχο τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου των μαθητών. Πολλές από αυτές τις λέξεις, όπως πολλοί επιστημονικοί όροι, έχουν περάσει στις ξένες γλώσσες και οι μαθητές θα μπορούσαν να τις αναζητήσουν.

Οργανώστε αγώνες επιχειρηματολογίας και αντιλογίας ανάμεσα στους μαθητές με βάση τους θεωρητικούς προβληματισμούς που δημιουργούνται γύρω από τα αναστηλωτικά έργα.

Προχωρήστε σε συγγραφή κειμένων. Ζητήστε από τους μαθητές να φτιάξουν ένα βιβλίο για τα αναστηλωτικά έργα στην Ακρόπολη. Οι μαθητές μπορούν να γράψουν τα κείμενα, να κάνουν την εικονογράφηση και να δημιουργήσουν το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο.

Οι μαθητές μπορούν επίσης να γίνουν δημοσιογράφοι και να πάρουν συνεντεύξεις, πραγματικές ή φανταστικές, από το προσωπικό των έργων, αλλά και από επισκέπτες και κατόπιν να γράψουν όλοι μαζί τα κείμενα για μία εφημερίδα. Παράλληλα μπορούν να γράψουν ένα κείμενο σχετικό με τα έργα για τις ειδήσεις στο ραδιόφωνο (όπου δεν υπάρχει εικόνα), στην τηλεόραση (όπου το κείμενο συνοδεύει την εικόνα) ή ένα μεγαλύτερο κείμενο για ένα ντοκιμαντέρ. Επίσης θα μπορούσαν να δημιουργήσουν φανταστικά κείμενα όπου τα ίδια τα μνημεία αφηγούνται την ιστορία τους ή το ημερολόγιο των ανθρώπων που έκτισαν τα μνημεία, των προηγούμενων αναστηλωτών κ.ά.

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ & ΙΣΤΟΡΙΑ

Στο μάθημα της αρχαίας ιστορίας μελετήστε την εποχή κατά την οποία κατασκευάστηκαν τα μνημεία της Ακρόπολης και ειδικότερα τις πολιτικο-οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες.

Στη νεότερη και σύγχρονη ιστορία μελετήστε τα αναστηλωτικά έργα σε σχέση με φαινόμενα έξαρσης της εθνικής ταυτότητας των Ελλήνων. Οι όροι «χρήση», «κατάχρηση» και «διαχείριση» των μνημείων μπορούν να αναλυθούν παράλληλα με τους όρους «πολιτική ιστορία», «οικονομική ιστορία», «τοπική ιστορία».

Ένα ειδικό θέμα αποτελεί το «πώς τα αρχαία μνημεία επηρεάζουν τη σύγχρονη ζωή». Σε συνδυασμό με μαθήματα σχετικά με το περιβάλλον και τις κοινωνικές επιστήμες μελετήστε τα κίνητρα της κάθε αναστήλωσης και τα κριτήρια επιλογής των μνημείων που αναστηλώνονται. Επιπλέον οι μαθητές θα μπορούσαν να ερευνήσουν και άλλα θέματα, όπως το πώς ορίστηκε η πολεοδομική χάραξη της πόλης, όταν η Αθήνα σχεδιάστηκε για να γίνει πρωτεύουσα, τι ρόλο έπαιξαν τότε τα μνημεία ή τι ρόλο παίζουν σήμερα στον ιστό της πόλης.

Επίσης συζητήστε για την επιρροή που έχει ασκήσει η Ακρόπολη στην αρχιτεκτονική της Ελλάδας, της Αμερικής και της Ευρώπης και δείξτε στους μαθητές φωτογραφίες από χαρακτηριστικά αντίγραφα του Παρθενώνα, την Walhala στο Regensburg και τον Παρθενώνα στο Nashville Tennessee των ΗΠΑ.

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ & ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Με τη βοήθεια της επιστήμης των αριθμών, μπορείτε να κάνετε μετρήσεις και υπολογισμούς που σχετίζονται με την κατασκευή των ναών, να μελετήσετε τις αναλογικές σχέσεις κατόψεων και όψεων των μνημείων, γεωμετρικά σχήματα ή να συντάξετε πίνακες που αφορούν πολλά θέματα, όπως π.χ. φθορές αρχιτεκτονικών μελών και μεθόδους συντήρησης.

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Στο μάθημα της Τεχνολογίας η Ακρόπολη, τα μνημεία και τα αναστηλωτικά έργα μπορούν να αποτελέσουν πλούσιο υλικό έρευνας για τους μαθητές. Μελετήστε τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι τεχνίτες σε σύγκριση με τα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι σύγχρονοι λιθοξόοι. Παράλληλα, προσπαθήστε να προσεγγίσετε τα υλικά, τη μέθοδο και τον τρόπο με τον οποίο κατασκευάστηκαν τα αρχαία μνημεία, αλλά και τις αντίστοιχες μεθόδους που χρησιμοποιούνται σήμερα στην αναστήλωση.

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ & ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Στα μαθήματα της Γεωγραφίας και της Γεωλογίας ασχοληθείτε με τη μελέτη του βράχου, τη φυσική του δομή, τους σεισμούς, τις πηγές, την χλωρίδα του. Ειδικότερα μελετήστε τα φυτά της Ακρόπολης σε σχέση με τα προβλήματα που συνήθως προκαλούν στα μνημεία και διατυπώστε προτάσεις για τη φύτευση του βράχου. Μελετήστε επίσης το μεγάλο ορυκτό πλούτο της Ελλάδας και συζητήστε για τα λατομεία και τα υλικά δομής των μνημείων, το μάρμαρο αλλά και τα άλλα είδη λίθων και τις ιδιότητές τους. Συνδυάστε την έρευνά σας με μία επίσκεψη σε ένα λατομείο και με την χρήση της εκπαιδευτικής μουσειοσκευής «Λιθοξοϊκή».

Στα μαθήματα της Βιολογίας και της Χημείας μελετήστε τη χημική σύσταση της όξινης βροχής και κάνετε πειράματα. Συζητήστε για τα διάφορα είδη φθορών των μνημείων και ειδικά για την ατμοσφαιρική ρύπανση. Με αφορμή αυτό το θέμα, εμπλουτίστε τις δραστηριότητες σας με σχετικά βίντεο. Χρησιμοποιήστε την εφαρμογή για τη ζωφόρο του Παρθενώνα <http://www.parthenonfrieze.gr> και αφού περάσετε στην ενότητα των παιχνιδιών, παίξτε μαζί με τους μαθητές σας το παιχνίδι «Γίνε συντηρητής» και στη συνέχεια δείτε το βίντεο που ακολουθεί για τη διαδικασία καθαρισμού της ζωφόρου.

Επιπλέον οι μαθητές μπορούν να ερευνήσουν τις ιδιότητες του σιδήρου που χρησιμοποιήθηκε στο παρελθόν στις αναστηλώσεις των μνημείων και να συζητήσουν τις επιπτώσεις της χρήσης τους στα μνημεία. Παράλληλα μπορούν να μελετήσουν προτάσεις για τη συντήρηση των μνημείων και να μάθουν απλές εφαρμογές προληπτικής συντήρησης.

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ & ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Η Ακρόπολη και τα μνημεία της έχουν αποτελέσει θέμα έμπνευσης για πολλούς σύγχρονους καλλιτέχνες, οι οποίοι τα έχουν χρησιμοποιήσει στις εικαστικές τους δημιουργίες.

Στο πλαίσιο αυτών των μαθημάτων, μπορείτε να μελετήσετε διαφορετικές καλλιτεχνικές προσεγγίσεις, όπως: έργα με δικτυώματα και σκαλωσιές, φωτορρεαλιστικά έργα, γελοιογραφίες, κόμικς, καθώς και λογότυπα.

Προτρέψτε τους μαθητές να κάνουν συλλογή από γελοιογραφίες, λογότυπα, αφίσες και διαφημίσεις που δημοσιεύονται στις εφημερίδες και απεικονίζουν τις αρχαιότητες.

Δημιουργήστε δικά σας έργα με χειροτεχνίες. Οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν το δικό τους μνημείο με ζωγραφική, με την τεχνική του κολλάζ ή κατασκευάζοντας μία μακέτα χρησιμοποιώντας ποικίλα υλικά. Επίσης μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές για να σαρώσετε ψηφιακά εικόνες και να τις επεξεργασθείτε.

Προτρέψτε επίσης τους μαθητές να βρουν παιχνίδια κατασκευών που σχετίζονται με εργαλεία και μηχανήματα και φτιάξτε στην τάξη σας ένα εργοτάξιο. Στη συνέχεια δείτε ποια απ' αυτά ήταν χρήσιμα και στην αρχαιότητα.

Ασχοληθείτε με την τέχνη της φωτογραφίας, την φωτογραφία ως τεκμηρίωση, ως μέσο για διαφήμιση, ως καλλιτεχνική φωτογραφία. Προκηρύξτε έναν διαγωνισμό καλλιτεχνικής φωτογραφίας για τα μνημεία του Ιερού Βράχου. Συγκρίνετε νεότερες φωτογραφίες με παλαιότερες. Δοκιμάστε να βγάλετε μία σύγχρονη φωτογραφία ακριβώς από την ίδια γωνία με μια παλαιότερη και παρατηρήστε τι έχει αλλάξει. Βάλτε τον εαυτό σας μέσα στη φωτογραφία και προσέξτε την κλίμακα.

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ & ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Για τα έργα αναστήλωσης των μνημείων της Ακρόπολης εργάζεται σήμερα η Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης (ΥΣΜΑ), με υπαλλήλους διάφορων ειδικοτήτων: αρχαιολόγους, αρχιτέκτονες, πολιτικούς και χημικούς μηχανικούς, συντηρητές, ηλεκτρολόγους, διοικητικούς υπαλλήλους, πληροφορικούς, εκμαγείς, σχεδιαστές, φωτογράφους, μαρμαροτεχνίτες που αποτελούν και την ειδικότητα με το μεγαλύτερο αριθμό.

Συζητήστε για αυτά τα επαγγέλματα. Στη συνέχεια μελετήστε το απόσπασμα που ακολουθεί από τον Πλούταρχο (Περικλής, XII, 2ος αι.), στο οποίο περιγράφονται οι ειδικότητες των

ανθρώπων που εργάστηκαν για την κατασκευή των μεγάλων αυτών έργων κατά την εποχή του Περικλή.

«Ύλη των έργων αυτών ήταν ο λίθος, ο χαλκός, το ελεφαντοστόν, ο χρυσός, ο έβενος, το κυπαρίσσι, οι τεχνίτες δε που μεταχειρίζονταν αυτή (την ύλη), ήταν κτίστες, πλάστες, χαλκείς, λιθοξόοι, βαφείς, χρυσοχόοι, τεχνίτες ελεφαντοστού, ζωγράφοι, διακοσμηταί, ξυλουργοί. Προμηθευταί δε τούτων και μεταφορείς ήταν κατά θάλασσαν έμποροι και ναύτες και πλοίαρχοι, κατά ξηράν δε αμαξοποιοί και ζευγολάτες και καρραγωγείς και σχοινοπλέκτες και λιναράδες και δερματάδες και οδοποιοί και μεταλλουργοί. Όπως δε κάθε στρατηγός έχει δικό του στρατό, έτσι και κάθε τέχνη είχε συντεταγμένους τους εργάτες και τους ιδιώτες της, οι οποίοι εγίνοντο όργανο και σώμα της υπηρεσίας της, μ' ένα λόγο δηλαδή οι ανάγκες διένεμαν και διέσπειραν την ευπορία σε κάθε ηλικία και σε κάθε ειδικότητα».

Συγκρίνετε το εργοτάξιο της ΥΣΜΑ με το αρχαίο εργοτάξιο. Προσπαθήστε με τους μαθητές σας να βρείτε τα αντίστοιχα επαγγέλματα σήμερα. Ποια αρχαία επαγγέλματα δεν υπάρχουν σήμερα και αντίστοιχα ποια επαγγέλματα υπάρχουν σήμερα που δεν υπήρχαν τότε; Αναλύστε τις διαφορές που έχουν αυτά που εξακολουθούν να υπάρχουν. Πώς έχουν εξελιχθεί;

Συζητήστε και για άλλα επαγγέλματα που δεν σχετίζονται με την εκτέλεση των αναστηλωτικών έργων αλλά αφορούν την προβολή των μνημείων και τη διαφύλαξή τους, καθώς μέρος της συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί η διαχείριση και η διαφύλαξή της. Επιστήμονες που έχουν εξειδικευθεί σε αυτούς τους τομείς είναι οι μουσιολόγοι, οι αρχιτέκτονες που ειδικεύονται στον σχεδιασμό εκθέσεων και οι μακετίστες.

Σε έναν αρχαιολογικό χώρο και σε ένα Μουσείο μεγάλα έσοδα μπορεί να αποφέρει το κατάστημα πωλητέων ειδών. Σκεφθείτε με τους μαθητές σας ποιοι θα μπορούσαν να δουλέψουν σε ένα τέτοιο κατάστημα, όπως π.χ διακοσμητές, γραφίστες κ.α Σχεδιάστε κάποια από τα πωλητέα είδη.

Δείτε επίσης τον αρχαιολογικό χώρο και το Μουσείο ως ένα πολιτιστικό κέντρο όπου υπάρχουν συνεχώς παράλληλες πολιτιστικές εκδηλώσεις: διαλέξεις, συνέδρια, συναυλίες, Φεστιβάλ, κινηματογράφος, θέατρο κ.ά.

Στο πλαίσιο αυτού του μαθήματος μπορείτε να μιλήσετε και για ειδικότητες ανθρώπων λιγότερο γνωστές στους μαθητές, όπως για παράδειγμα αυτών που ασχολούνται με το φωτισμό μνημείων και αρχαιολογικών χώρων. Άλλο φωτισμό χρειάζεται ένας χώρος, άλλον ένα άγαλμα, άλλον ένα ολόκληρο μνημείο. Μπορείτε να επισκεφθείτε το Μουσείο της Ακρόπολης, όπου ο φυσικός φωτισμός αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό του κτηρίου.

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ «ΑΚΡΟΠΟΛΗ & ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ» ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ....

Ερευνήστε την περιοχή σας και «υιοθετήστε» ένα τοπικό μνημείο. Αναζητήστε στοιχεία για το μνημείο αυτό σε αρχεία, στο Φωτογραφικό Αρχείο του Μουσείου Μπενάκη, σε αρχεία για φωτογραφίες διασώζων στο μνημείο, σε παλιές φωτογραφίες της οικογένειάς σας, στο διαδίκτυο και στις τοπικές εφημερίδες.

Προσπαθήστε να διακρίνετε αν εφαρμόζονται στο μνημείο σας οι αρχές που εφαρμόζονται στα αναστηλωτικά έργα στην Ακρόπολη. Υπάρχουν αντίστοιχα προβλήματα; Πώς αντιμετωπίζονται; Επικοινωνήστε με την τοπική Εφορεία Αρχαιοτήτων για να τα συζητήσετε.

Δημιουργήστε έναν αντίστοιχο φάκελο με αυτόν της Ακρόπολης, βγάζοντας αντίστοιχες φωτογραφίες του μνημείου με αυτές του φακέλου της Ακρόπολης και κάντε μία έκθεση με δικές σας φωτογραφίες για το μνημείο, για τα προβλήματα και τα αναστηλωτικά έργα

παλαιότερα και νεότερα. Πάρτε συνεντεύξεις για το μνημείο από τους κατοίκους, από τους πιο ηλικιωμένους (τι θυμούνται) από τους νεότερους (τι θα ήθελαν για το μέλλον).

Δείτε το μνημείο ως πόλο ανάπτυξης της πόλης σας. Καταγράψτε τις αναπτυξιακές οικονομικές παραμέτρους του πολιτισμού. Οργανώστε τον αρχαιολογικό χώρο, δημιουργήστε λογότυπο, σχεδιάστε τα εισιτήρια και φτιάξτε ενημερωτικά φυλλάδια για τον χώρο. Γράψτε έναν δεκάλογο για τον επισκέπτη, προσπαθώντας να έχετε θετική προσέγγιση και όχι αρνητική. Ξεναγήστε τους γονείς σας και τους συγγενείς σας. Διατυπώστε προτάσεις για τη διαχείριση του αρχαιολογικού χώρου και για τη δημιουργία καταστήματος στον χώρο του μνημείου.

Σχεδιάστε μία διαφημιστική εκστρατεία για τη διάσωση του τοπικού μνημείου. Δημιουργήστε μία αφίσα με διαφημιστικό μήνυμα, με στόχο να πείσετε: α) τους κατοίκους και β) την Κυβέρνηση, τον Δήμαρχο, τον Νομάρχη, ότι αξίζει να προτάξουν την αναστήλωση, αν χρειάζεται και αναβάθμιση αυτού του μνημείου αντί για κάποιο άλλο, ότι αξίζει να ξοδέψουν για αυτό το μνημείο μέρος του χαμηλού προϋπολογισμού τους.

Στο ίδιο πλαίσιο προβληματισθείτε σε θέματα ηθικής στη διαφήμιση, με αφορμή το πώς έχει κατά καιρούς χρησιμοποιηθεί ο Παρθενώνας για να διαφημιστεί κάποιο προϊόν ή κάποιο πρόσωπο.

Επίσης αναζητήστε χορηγούς από την περιοχή και οργανώστε μια εκδήλωση για να μαζέψετε χρήματα για το μνημείο.

Δείτε περισσότερες λεπτομέρειες για τα αναστηλωτικά προγράμματα και παράλληλα παρακολουθήστε την εξέλιξη των έργων μέσα από την ιστοσελίδα της Υ.Σ.Μ.Α. (www.ysma.gr).